YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

18 päivänä heinäkuuta 2007 *

Asiassa C-213/05,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundessozialgericht (Saksa) on esittänyt 10.2.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 17.5.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Wendy Geven

vastaan

Land Nordrhein-Westfalen,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, P. Kūris ja E. Juhász sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann (esittelevä tuomari), J. Makarczyk, G. Arestis, A. Borg Barthet ja M. Ilešič,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Geven, edustajanaan Assessor M. Eppelein,

– Saksan hallitus, asiamiehenään M. Lumma,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään C. Jackson, avustajanaan E. Sharpston, QC,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään V. Kreuschitz,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.9.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Wendy Geven ja Land Nordrhein-Westfalen ja joka koskee sitä, että Land Nordrhein-Westfalen ei myöntänyt Gevenille kotihoidontukea (Erziehungsgeld) hänen lastaan varten.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

2. Hänen on saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden."

Kansallinen lainsäädäntö

4 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, kotihoidontuesta annetun liittovaltion lain (Bundeserziehungsgeldgesetz, jäljempänä BErzGG) 1 §:n 1 momentin pääasian

tosiseikkojen tapahtuma-aikaan sovelletussa versiossa säädettiin, että oikeus kotihoidontukeen on jokaisella, jonka kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka on Saksassa, jonka taloudessa asuu hänen huolettavanaan oleva lapsi, joka huolehtii itse tämän lapsen hoidosta ja kasvatuksesta ja joka ei tee ansiotyötä tai ei tee sitä kokopäiväisesti.

5 Lisäksi BErzGG:n 1 §:n 4 momentin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan sovelletun version nojalla Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisilla ja rajatyöntekijöillä, jotka tulevat Saksan rajanaapurivaltioista, on oikeus kotihoidontukeen, jos he tekevät Saksassa ansiotyötä vähäistä suuremmassa määrin.

6 Sosiaaliturvalain IV luvun (Sozialgesetzbuch IV) 8 §:n 1 momentin 1 kohdan, sellaisena kuin se oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan (BGBl. I, s. 1229), mukaan työskentelyä pidettiin vähäisenä, jos se kesti alle 15 tuntia viikossa ja jos kuukausipalkka oli säännöllisesti enintään seitsemäsosa mainitun IV luvun 18 §:ssä tarkoitetusta kuukausittaisesta viitemäärästä eli 610 Saksan markkaa vuonna 1997 ja 620 Saksan markkaa vuonna 1998.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

7 Wendy Geven on Alankomaiden kansalainen. Kun hänen poikansa syntyi joulukuussa 1997, hän asui Alankomaissa aviomiehensä kanssa, joka työskenteli tässä jäsenvaltiossa. Äitiysloman jälkeen hän työskenteli poikansa ensimmäisen ikävuoden aikana Saksassa, jolloin hänen viikoittainen työaikansa oli 3–14 tuntia ja viikoittaiset ansionsa 40–168,87 Saksan markkaa.

8 Land Nordrhein-Westfalen hylkäsi 5.6.1998 tekemällään päätöksellä, sellaisena kuin se ilmenee oikaisuvaatimuksesta 27.1.2000 tehdystä päätöksestä, valittajan tekemän kotihoidontukea koskevan hakemuksen, joka koski hänen poikansa ensimmäistä ikävuotta. Se perusteli päätöstään sillä, että Gevenillä ei ollut kotipaikkaa eikä vakituista asuinpaikkaa Saksassa, eikä hän ollut vähintään 15 viikkotyötuntiin perustuvassa työsopimussuhteessa. Vähäisessä määrin työskentelevänä henkilönä häntä ei myöskään pidetty sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja saatettuna ajan tasalle 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1) ja sellaisena kuin se on muutettuna 27.6.1997 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1290/97 (EYVL L 176, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71) tarkoitettuna työntekijänä.

9 Geven valitti tästä päätöksestä Sozialgericht Münsteriin, joka hylkäsi valituksen 6.5.2002 antamallaan tuomiolla, ja edelleen Landessozialgericht Nordrhein-Westfaleniin, joka hylkäsi valituksen 24.10.2003 antamallaan tuomiolla. Valittaja teki siten Revision-valituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

10 Tässä tilanteessa Bundessozialgericht on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Seuraako yhteisön oikeudesta (erityisesti – – asetuksen – – N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdasta), että Saksan liittotasavallalla ei ole oikeutta evätä toisessa jäsenvaltiossa asuvalta tämän valtion kansalaiselta, joka työskentelee Saksassa vähäisessä määrin (3–14 tuntia viikossa), Saksan kotihoidontukea, koska hänellä ei ole Saksassa kotipaikkaa eikä vakituista asuinpaikkaa?"

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

11 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa säädetään, että siirtotyöläisen on saatava vastaanottavassa jäsenvaltiossa samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden.

12 Tässä säännöksessä olevaa viittausta sosiaalisiin etuihin ei voida tulkita suppeasti (asia C-57/96, Meints, tuomio 27.11.1997, Kok. 1997, s. I-6689, 39 kohta). Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sosiaalisilla eduilla nimittäin tarkoitetaan kaikkia sellaisia etuja, jotka – liittyivätpä ne työsopimukseen tai eivät – yleensä tunnustetaan kotimaisille työntekijöille pääasiallisesti heidän objektiivisen työntekijäasemansa perusteella tai pelkästään sillä perusteella, että he asuvat valtion alueella, ja joiden myöntäminen myös työntekijöille, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, voi siten ilmeisesti helpottaa näiden liikkuvuutta Euroopan yhteisössä (ks. asia 65/81, Reina, tuomio 14.1.1982, Kok. 1982, s. 33, Kok. Ep. VI, s. 285, 12 kohta; em. asia Meints, tuomion 39 kohta ja asia C-85/96, Martínez Sala, tuomio 12.5.1998, Kok. 1998, s. I-2691, 25 kohta).

13 Yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että Saksan kotihoidontuki on asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu (ks. em. asia Martínez Sala, tuomion 26 kohta).

14 Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat todenneet, että se, että rajatyöntekijän, jonka kotipaikka ja työpaikka ovat eri jäsenvaltioissa, sallitaan saada samat sosiaaliset edut molemmissa jäsenvaltioissa ja yhdistää ne, olisi epäoikeudenmukaista. Kyseisten hallitusten mukaan rajatyöntekijältä voidaan tämän vaaran poistamiseksi evätä mahdollisuus "viedä" kotihoidontuki asuinjäsenvaltioonsa, kun otetaan huomioon se, että asetuksessa N:o 1612/68 ei ole yhteensovittamissääntöjä, joiden tarkoituksena olisi välttää etuuksien päällekkäisyydet.

15 Tältä osin on todettava, että se, että Geven on rajatyöntekijä, ei estä häntä vaatimasta asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa säädettyä yhdenvertaista kohtelua sosiaalisten etujen myöntämisessä. Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että rajatyöntekijät voivat vedota asetuksen N:o 1612/68 7 artiklaan samalla tavalla kuin kuka tahansa muu tässä artiklassa tarkoitettu työntekijä. Tämän asetuksen johdantoosan neljännessä perustelukappaleessa nimittäin todetaan nimenomaisesti, että vapaata liikkuvuutta koskeva oikeus "on tunnustettava tekemättä eroa pysyvän työntekijän, kausityöntekijän, rajatyöntekijän sekä sellaisten henkilöiden välillä, jotka harjoittavat palvelujen tarjoamista", ja sen 7 artiklassa viitataan varauksetta "jäsenvaltion kansalaiseen työntekijänä" (em. asia Meints, tuomion 50 kohta).

16 Lisäksi on muistutettava, että työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevien säännösten ja määräysten (ja täten asetuksen N:o 1612/68) soveltamisalaan kuuluvat kaikki työntekijät, jotka tekevät todellista ja aitoa työtä, erotuksena sellaisista työntekijöistä, joiden työskentely on niin vähäistä, että sitä voidaan pitää täysin toisarvoisena ja epäoleellisena (ks. mm. asia 53/81, Levin, tuomio 23.3.1982, Kok. 1982, s. 1035, Kok. Ep. VI, s. 351, 17 kohta).

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kuitenkin selvittänyt, että valittaja oli kyseessä olevana ajanjaksona todellisessa työsuhteessa, minkä perusteella hänen oli mahdollista vedota asetuksessa N:o 1612/68 tarkoitettuun siirtotyöläisen asemaan.

18 On muistutettava, että sekä EY:n perustamissopimuksen 48 artiklaan (josta on muutettuna tullut EY 39 artikla) että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklaan otetulla yhdenvertaista kohtelua koskevalla säännöllä ei kielletä ainoastaan kansalaisuuteen perustuvaa ilmeistä syrjintää vaan myös kaikki sellaiset peitellyn syrjinnän muodot, joissa tosiasiallisesti päädytään samaan lopputulokseen muita erotteluperusteita käyttämällä (em. asia Meints, tuomion 44 kohta).

19 Kansallisen oikeuden säännöstä, jollei se ole objektiivisesti perusteltu ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään, on pidettävä välillisesti syrjivänä, jos sen vaikutukset kohdistuvat sen ominaislaadun vuoksi enemmän siirtotyöläisiin kuin kotimaisiin työntekijöihin ja jos säännöksellä saatetaan sen vuoksi kohdella ensiksi mainittuja huonommin (em. asia Meints, tuomion 45 kohta).

20 Näin on pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen asumisedellytyksen osalta, jonka täyttäminen on, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, tietenkin helpompaa kotimaisille työntekijöille kuin muiden jäsenvaltioiden työntekijöille.

21 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamien selvitysten mukaan Saksan kotihoidontuki on kansallisen perhepolitiikan väline, jolla on tarkoituksena edistää syntyvyyttä maassa. Tämän tuen perustavoitteena on mahdollistaa se, että vanhemmat hoitavat itse lapsiaan, kun he luopuvat ansiotyöstään tai työskentelevät vähemmän voidakseen omistautua lastensa kasvatukselle näiden ensimmäisen elämänvaiheen ajan.

22 Saksan hallitus huomauttaa lisäksi, että kotihoidontukea myönnetään niiden henkilöiden suosimiseksi, jotka ovat kotipaikkaa koskevalla valinnallaan muodostaneet tosiasiallisen siteen Saksan yhteiskuntaan. Tätä taustaa vasten pääasiassa kyseessä olevan kaltainen asumisedellytys on Saksan hallituksen mukaan perusteltu.

23 Siitä riippumatta, voidaanko Saksan lainsäädännön tavoitteilla perustella yksinomaan asuinpaikkaperusteeseen perustuva kansallinen lainsäädäntö, on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamien selvitysten mukaan Saksan lainsäätäjä ei ole soveltanut asumisedellytystä tiukasti kotihoidontuen myöntämisessä, vaan se on tehnyt poikkeuksia, joiden johdosta myös rajatyöntekijät voivat saada kyseistä tukea.

24 Ennakkoratkaisupyynnöstä nimittäin ilmenee, että BErzGG 1 §:n 4 momentin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan sovelletun version nojalla rajatyöntekijät, jotka työskentelevät Saksassa mutta jotka asuvat toisessa jäsenvaltiossa, voivat vaatia Saksan kotihoidontukea, jos he tekevät siellä ansiotyötä vähäistä suuremmassa määrin.

25 Täten on selvää, että pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan voimassa olleen Saksan lainsäädännön mukaan kotipaikkaa ei pidetty ainoana liittymäkohtana kyseessä olevaan jäsenvaltioon ja että se, että henkilö osallistuu merkittävällä tavalla kansallisille työmarkkinoille, oli niin ikään pätevä osoitus siitä, että kyseinen henkilö on integroitunut osaksi mainitun jäsenvaltion yhteiskuntaa.

26 Tässä yhteydessä on todettava, että se, että muualla kuin kyseessä olevassa jäsenvaltiossa asuva työntekijä ei tee siellä riittävän merkittävää ansiotyötä, voi olla laillinen peruste kyseessä olevan sosiaalisen edun myöntämättä jättämiselle.

27 Vaikka ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitetulla tavalla vähäisessä määrin työskentelevä henkilö on tosin EY 39 artiklassa tarkoitettu työntekijä, on kuitenkin muistettava, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiassa C-444/93, Megner ja Scheffel, 14.12.1995 antamassaan tuomiossa (Kok. 1995, s. I-4741, 18–20 ja 29 kohta), sosiaalipolitiikka kuuluu tämänhetkisen yhteisön oikeuden mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaan, ja niillä on tätä toimivaltaa käyttäessään laaja harkintavalta. Tästä harkintavallasta ei kuitenkaan voi seurata, että yksityisten oikeussubjektien oikeudet, jotka perustuvat EY:n perustamissopimuksen määräyksiin, joissa kyseisten oikeussubjektien perusvapaudet vahvistetaan, menettävät merkityksensä (ks. EY 39 artiklan osalta asia C-18/95, Terhoeve, tuomio 26.1.1999, Kok. 1999, s. I-345, 44 kohta ja asia C-208/05, ITC, tuomio 11.1.2007, Kok. 2007, s. I-181, 39 ja 40 kohta, sekä vastaavasti miespuolisten ja naispuolisten työntekijöiden tasa-arvoisen kohtelun osalta em. asia Megner ja Scheffel ja asia C-77/02, Steinicke, tuomio 11.9.2003, Kok. 2003, s. I-9027, 61 ja 63 kohta).

28 Kuten tämän tuomion 21–25 kohdassa todettiin, Saksan lainsäätäjän tavoitteena on pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa myöntää kotihoidontukea henkilöille, joilla on riittävän läheinen yhteys Saksan yhteiskuntaan, mutta tätä tukea ei myönnetä yksinomaan henkilöille, jotka asuvat Saksassa.

29 Mainittu lainsäätäjä saattoi kohtuudella katsoa toimivaltaansa käyttäessään, että siinä, että kyseessä olevaa tukea ei myönnetä muualla kuin asianomaisessa jäsenvaltiossa asuville työntekijöille, jotka eivät tee kyseisessä jäsenvaltiossa ansiotyötä kansallisessa oikeudessa tarkoitetulla tavalla vähäistä suuremmassa määrin, on kyse edellisessä kohdassa mainittuun tavoitteeseen nähden asianmukaisesta ja oikeasuhteisesta toimenpiteestä (ks. vastaavasti em. asia Megner ja Scheffel, tuomion 30 kohta).

30 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohta ei ole esteenä sille, että jäsenvaltion lainsäädännön mukaan toisen jäsenvaltion kansalaiselle, joka asuu kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa ja joka työskentelee ensimmäisessä jäsenvaltiossa vähäisessä määrin (3–14 tuntia viikossa), ei myönnetä Saksan kotihoidontuen kaltaista sosiaalista etua, koska hänellä ei ollut ensimmäisessä jäsenvaltiossa kotipaikkaa eikä vakituista asuinpaikkaa.

Oikeudenkäyntikulut

31 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohta ei ole esteenä sille, että jäsenvaltion lainsäädännön mukaan toisen jäsenvaltion kansalaiselle, joka asuu kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa ja joka työskentelee ensimmäisessä jäsenvaltiossa vähäisessä määrin (3–14 tuntia viikossa), ei myönnetä Saksan kotihoidontuen kaltaista sosiaalista etua, koska hänellä ei ollut ensimmäisessä jäsenvaltiossa kotipaikkaa eikä vakituista asuinpaikkaa.

Allekirjoitukset